

**dr Łukasz Mikula**  
**Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM**  
**Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu**

### **Europejskie modele zarządzania obszarami metropolitalnymi a propozycje rozwiązań ustrojowych w Polsce**

Celem referatu jest przedstawienie zachodnioeuropejskich doświadczeń w zakresie zarządzania obszarami metropolitalnymi, analiza ich przydatności w warunkach polskich oraz ocena propozycji ustrojowych pojawiających się w krajowej debacie metropolitalnej.

Problem modelu zarządzania obszarami metropolitalnymi pojawił się w Europie Zachodniej na szerszą skalę w okresie powojennym. W państwach europejskich nieraz próbowano za pomocą reform terytorialnych dostosować granice wielkich miast do zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych i nadażyć za ich dynamicznym rozwojem przestrzennym, jednak w większości przypadków nie udało się przezwyciężyć fragmentacji administracyjnej na poziomie municypalnym. W okresie modernizacji struktur terytorialno-administracyjnych w większości krajów Europy Zachodniej w latach 60. i pierwszej połowie lat 70. XX w. powszechnie wprowadzano dwuszczeblowe struktury zarządzania terytorialnego w obszarach metropolitalnych. W najdalej idącej wersji taka reforma została wdrożona przede wszystkim w Wielkiej Brytanii, jednak mniej radykalny model interkomunalny, oparty na obligatoryjnej współpracy jednostek lokalnych, zdobył uznanie w wielu innych krajach (m.in. Francja, Niemcy, Hiszpania, Dania). Kolejna fala reform metropolitalnych objęła w latach 90. XX w. przede wszystkim Holandię, Włochy, Francję i Niemcy, jednak jej efekty nie były wszędzie równie udane. Pomimo bardzo bogatych doświadczeń zachodnioeuropejskich w tej dziedzinie, nie został do tej pory wypracowany uniwersalny „idealny” model zarządzania obszarami metropolitalnymi.

Problem organizacji terytorialno-administracyjnej wielkich miast i aglomeracji miejskich obecny jest w debacie publicznej od samego początku funkcjonowania odrodzonego samorządu terytorialnego w Polsce. Najlepszą po 1990 r. okazją do wprowadzenia nowych zintegrowanych struktur zarządzania metropolitalnego była reforma terytorialno-administracyjna z 1998 r., która jednak nie przyniosła ostatecznie w tym zakresie żadnych rezultatów. Od tego czasu co najmniej kilka razy próbowano stworzyć prawne ramy dla zintegrowanego zarządzania obszarami silnie zurbanizowanymi, jednak żaden ze zgłoszonych do tej pory projektów tzw. ustawy metropolitalnej nie przeszedł pełnej drogi legislacyjnej. Nowym otwarciem w tej dziedzinie mogą być najnowsze rządowe dokumenty strategiczne i konsultacyjne (m.in. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Zielona Księga dotycząca obszarów metropolitalnych, Założenia Krajowej Polityki Miejskiej), jednak fundamentalne dylematy modelu zarządzania obszarami metropolitalnymi w Polsce nie zostały do tej pory rozstrzygnięte.

**dr Łukasz Mikula**  
**Faculty of Geographical and Geological Science**  
**Adam Mickiewicz University in Poznań**

### **European models of metropolitan government and proposed solutions for Poland**

The aim of the paper is to present the European experiences in the management of metropolitan areas, to analyze their usefulness in Poland and to evaluate the models proposed within the national metropolitan debate.

The problem of metropolitan government has emerged on a larger scale in Western Europe in the postwar period. The national authorities sometimes attempted to expand territorial boundaries of big cities in order to adapt them to the changing socio-economic conditions and to keep up with the dynamic spatial development of space, but in most cases failed to overcome the municipal fragmentation. During the modernization of territorial-administrative structures in most countries of Western Europe in the 60's and the first half of the 70's, commonly two-tier structure of metropolitan government was introduced. The supramunicipal version of this reform was implemented mainly in the UK, but less radical intermunicipal model, based on mandatory cooperation of local governments, won recognition in many other countries (including France, Germany, Spain, Denmark). Another wave of metropolitan reforms took place in the 90's, especially in the Netherlands, Italy, France and Germany, but its effects have not been everywhere successful. Despite this rich experience, universal and "ideal" model of governance in metropolitan areas has not yet been worked out in Western Europe.

The problem of territorial-administrative organization of large cities and urban areas is present in the public debate since the revival of local government in Poland. After 1990 the best opportunity to introduce the new integrated metropolitan government structures was territorial-administrative reform of 1998, which, however, did not bring the effects in this respect. Since then, there were some attempts to create a legal framework for the integrated management of urban areas, but so far none of the proposed projects has passed the full legislative procedure. The latest national government strategies and consultation documents (including the National Spatial Development Conception 2030, Green Paper on metropolitan areas, the National Urban Policy Guidelines) may be a new opening in this field but the fundamental dilemmas of metropolitan government in Poland have not yet been resolved.